

ΜΠΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΟΥ ΣΤΡΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΥΓΕΙΑΣ

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

ΙΑΤΡΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΚΟΣΣΥΒΑΚΗ ΔΑΝΑΗ

ΣΑΒΒΑ ΙΩΑΝΝΑ

Τίτλος Διπλωματικής Εργασίας: **“Αξιοπιστία και εγκυρότητα του ερωτηματολογίου Parenting Style Questionnaire σε δείγμα του νομού Αττικής”**.

ΑΘΗΝΑ 2014

Η παρούσα διπλωματική εργασία εκπονήθηκε στο πλαίσιο των σπουδών για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης στον

ΕΛΕΓΧΟ ΤΟΥ ΣΤΡΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΑΓΩΓΗ ΥΓΕΙΑΣ

που απονέμει η Ιατρική Σχολή του Εθνικού & Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών.

Εγκρίθηκε την..... από την εξεταστική επιτροπή:

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ

ΒΑΘΜΙΔΑ

ΥΠΟΓΡΑΦΗ

ΔΑΡΒΙΡΗ ΧΡΙΣΤΙΝΑ

(καθηγήτρια)

ΓΑΛΑΝΑΚΗΣ ΜΙΧΑΛΗΣ

ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ ANNA

Περιεχόμενα

Κεφάλαιο 1^ο

1. Εισαγωγή.....	6
1.1 Οι τρεις τύποι γονέων.....	7
1.2 Παράγοντες που επηρεάζουν τη γονεϊκή τυπολογία.....	9
1.3 Γονεϊκή συμπεριφορά και στρες.....	10
1.4 Τρόποι μέτρησης γονεϊκότητας.....	11

Κεφάλαιο 2^ο

Μέθοδος.....	11
2.1 Δείγμα.....	11
2.2 Εργαλεία.....	12
2.3 Διαδικασία.....	14

Κεφάλαιο 3^ο

Αποτελέσματα.....	15
3.1. Αξιοπιστία.....	17
3.2. Εγκυρότητα.....	24

Κεφάλαιο 4^ο

2. Συζήτηση.....	31
------------------	----

Περιεχόμενα Πινάκων

Πινάκας 1. Μέσοι όροι και τυπικές αποκλίσεις της κλίμακας <i>Parenting Style Questionnaire</i>	15
Πινάκας 2. Μέσοι όροι και τυπικές αποκλίσεις ως προς το σύνολο του στρες και ως προς τους 5 βασικούς παράγοντες προσωπικότητας βάσει του <i>BFI</i>	16
Πινάκας 3. Δείκτης αξιοπιστίας εσωτερικής συνέπειας όσον αφορά τους πατέρες σε δείγμα 330 ατόμων.....	17

Πινάκας 4. <i>Ανάλυση εξαίρεσης ερωτημάτων για αύξηση του δείκτη εσωτερικής συνέπειας στους πατέρες.....</i>	17
Πινάκας 5. <i>Δείκτης αξιοπιστίας εσωτερικής συνέπειας όσον αφορά τις μητέρες σε δείγμα 330 ατόμων.....</i>	20
Πινάκας 6. <i>Ανάλυση εξαίρεσης ερωτημάτων για αύξηση του δείκτη εσωτερικής συνέπειας στις μητέρες.....</i>	21
Πινάκας 7. <i>Ανάλυση συνάφειας μεταξύ ηλικίας και στυλ γονεϊκότητας.....</i>	24
Πινάκας 8. <i>Διαφορές μέσων όρων μεταξύ ανδρών γυναικών ως προς τα στυλ γονεϊκότητας.....</i>	24
Πινάκας 9. <i>Ανάλυση διακύμανσης ως προς την επίδραση του φύλου στο στυλ γονεϊκότητας.....</i>	25
Πινάκας 10. <i>Ανάλυση συνάφειας των 3 τύπων γονεϊκότητας με τα 5 βασικά χαρακτηριστικά προσωπικότητας.....</i>	26
Πινάκας 11. <i>Ανάλυση συνάφειας των 3 τύπων γονεϊκότητας με τα επίπεδα στρες.....</i>	27
Πινάκας 12. <i>Προκαταρκτική ανάλυση με βάση το κριτήριο KMO και Bartlett' s για την υλοποίηση ανάλυση παραγόντων.....</i>	28
Πινάκας 13. <i>Ανάλυση παραγόντων για το σύνολο των ερωτημάτων PSQ με την μέθοδο των κυρίων συνιστωσών και μετά από ορθογώνια περιστροφή των αξόνων.....</i>	28
Πινάκας 14. <i>Φορτίσεις ερωτημάτων PSQ ανά παράγοντα.....</i>	30

Περιεχόμενα Σχημάτων

Σχήμα 1: <i>Δενδρόγραμμα παραγόντων PSQ μετά από ορθόγωνη περιστροφή των αξόνων.....</i>	29
---	----

- ❖ **Περίληψη**
- ❖ **Βιβλιογραφία**

Διπλωματική Εργασία στην Ελληνική Γλώσσα

1. Εισαγωγή

Οι γονείς, σύμφωνα με τη σχετική βιβλιογραφία, διαδραματίζουν σπουδαίο ρόλο στη διαδικασία ανάπτυξης των παιδιών.¹ Για την ανάπτυξη ενός παιδιού απαιτείται αγάπη, ενδιαφέρον, φροντίδα, χρόνος και αποδοχή από έναν ή περισσότερους ενήλικες. Αυτοί (οι ενήλικες) δεν είναι άλλοι από τους γονείς του^{2,3}. Η σχέση που το παιδί θα αναπτύξει με τους γονείς του καθώς και η ποιότητα αυτής έχει αποδειχθεί πως ασκούν πολύ σημαντική επίδραση στη προσαρμοστικότητα, την ψυχολογική ευεξία και τις ικανότητες που το παιδί θα αναπτύξει. Η σχέση αυτή χαρακτηρίζεται ως η πιο πρώιμη και παράλληλα η ανθεκτικότερη κοινωνική σχέση κατά τη διάρκεια της ζωής του.⁴

Η γονεϊκή τυπολογία ή γονεϊκό στυλ (parenting upbringing style) είναι αξιολόγηση των γονέων σχετικά με το ποιες διαδικασίες της ανατροφής είναι πιο αποτελεσματικές για την πραγματοποίηση των διαπαιδαγωγικών τους στόχων. Ορίζεται ως το σύνολο των στάσεων και των συμπεριφορών του γονέα προς το παιδί, το οποίο δημιουργεί το ανάλογο ψυχολογικό κλίμα στο οποίο αναπτύσσεται το παιδί.⁵ Η Baumrind^{6,7,8,9,10} διέκρινε τρεις γονεϊκούς τύπους: υποστηρικτικοί γονείς (authoritative parents), αυταρχικοί γονείς (authoritarian parents) και επιτρεπτικοί γονείς (permissive parents).

Οι τύποι γονέων επηρεάζουν την ψυχολογική, τη γνωστική, τη συναισθηματική καθώς και την κοινωνική ανάπτυξη των παιδιών. Καθορίζουν τις υποκειμενικές κρίσεις των παιδιών σχετικά με τα γεγονότα της ζωής, σχετικά με την αίσθηση του εαυτού και του γύρω κόσμου, καθώς και σχετικά με τις πεποιθήσεις για το τι προκαλεί τις ενέργειές τους.

Οι γονείς συμβάλλουν στη διαμόρφωση της εικόνας που έχει το παιδί για τον εαυτό του καθώς και στην ανάπτυξη ενός σημαντικού συστατικού του εαυτού που ονομάζεται «σφαίρα ελέγχου» (locus of control). Η σφαίρα ελέγχου είναι μία από τις πιο μελετημένες μεταβλητές στην ψυχολογία¹¹, η οποία αναπτύχθηκε μέσω θεωρίας της κοινωνικής μάθησης και θεωρείται ως σημαντική πτυχή της προσωπικότητας.¹² Είναι ένα εκ φύσεως συστατικό της ανθρώπινης προσωπικότητας και έχει σχέση με την ικανότητα του ατόμου να ελέγχει γεγονότα στους διάφορους τομείς της ζωής του. Έχει βρεθεί πως η αγάπη, η προστασία και η αποδοχή του παιδιού συσχετίζονται θετικά με την ικανότητα του να ελέγχει το ίδιο τα γεγονότα της ζωής του.^{13,14} Ακόμη

έχει βρεθεί ότι πολλοί έφηβοι με ενδοπροσωπικό έλεγχο έχουν μεγαλώσει σε οικογένειες όπου οι γονείς είναι δημοκρατικοί, υποστηρικτικοί και ασκούν τη συνεπή πειθαρχία.^{15,16,17}

Όσον αφορά τον αυταρχικό τύπο γονέων, μελέτες έδειξαν ότι αυτός ο τύπος συμβάλλει στην ανάπτυξη της αντίληψης ότι οι επιτυχίες ή αποτυχίες οφείλονται σε εξωτερικά γεγονότα.¹⁸ Μελέτες έδειξαν πώς οι έφηβοι των οποίων οι γονείς είναι επιτρεπτικοί έχουν τάση να αποδίδουν τις αποτυχίες και τις επιτυχίες τους στους εξωτερικούς παράγοντες περισσότερο από ότι οι έφηβοι των οποίων οι γονείς είναι υποστηρικτικοί.¹⁸

1.1 Οι τρεις τύποι γονέων

Παρ'ότι η σύγχρονη γνώση και έρευνα διαρκώς διευρύνει τις διαστάσεις της γονεϊκής τυπολογίας,¹⁹ το μοντέλο που έχει ευρέως χρησιμοποιηθεί και εδραιωθεί ερευνητικά είναι αυτό της Baumrind^{20,21,22}

Σύμφωνα με αυτό προτείνονται *τρεις τύποι γονέων*:

- *οι υποστηρικτικοί (authoritative),*
- *οι αυταρχικοί (authoritarian) και*
- *οι επιτρεπτικοί (permissive).²³*

Ως μοντέλο, στηρίχτηκε στον τρόπο που οι γονείς ανατρέφουν και διαπαιδαγωγούν τα παιδιά τους, ο οποίος διαφοροποιείται κυρίως ως προς το βαθμό ελέγχου (control) που ασκούν οι γονείς στα παιδιά. Ο τρόπος αυτός αντανακλάται μέσω των πρακτικών που χρησιμοποιούν^{24,25} το βαθμό στοργής (warmth), την ανταπόκριση στις ανάγκες τους (responsiveness) και τέλος το βαθμό απαίτησης που προβάλλουν σ' αυτά (demandingness).²⁴

Οι υποστηρικτικοί γονείς (*authoritative parents*), σύμφωνα με τη Baumrind^{23,7} είναι στοργικοί και ανταποκρίνονται με ευαισθησία στις ανάγκες των παιδιών τους. Υποστηρίζουν τα ενδιαφέροντά τους, συζητούν ελεύθερα μαζί τους και τους παρέχουν εξηγήσεις όποτε χρειαστεί. Οι απαιτήσεις τους είναι λογικές, ενθαρρύνουν τις προσπάθειες και διατηρούν μεγάλες προσδοκίες από τα παιδιά τους. Ενθαρρύνουν την αμφίδρομη επικοινωνία μαζί τους, έχουν ενεργή συμμετοχή στη ζωή τους, τα προτρέπουν να είναι ανεξάρτητα και τα εμπιστεύονται. Ταυτόχρονα, θέτουν όρια στη

συμπεριφορά τους, ορίζουν κανόνες και ασκούν έλεγχο, ώστε να μην αποκλίνουν από τα όρια του αποδεκτού. Σε περίπτωση διαφωνίας μαζί τους, είναι σταθεροί στις απόψεις τους, ενώ αν χρειαστεί να επιβάλλουν τιμωρία, τους εξηγούν πάντα το λόγο. Σε κάθε περίπτωση είναι παρόντες και υποστηρίζουν τα παιδιά τους. Οι Thomas, Gecas, Weigert & Rooney, όπως αναφέρουν οι Felson & Zielinski (1989),²⁵ όρισαν τον υποστηρικτικό τύπο γονέα ως τον τύπο που επιτρέπει στο παιδί να αισθάνεται άνετα στην παρουσία των γονιών του και να χαίρει αποδοχής κ εκτίμησης για την προσωπικότητά του.

Οι υποστηρικτικοί γονείς, σκοράρουν υψηλά σε μετρήσεις που αφορούν τη στοργή προς τα παιδιά τους, την ανταπόκριση για την ικανοποίηση των αναγκών τους, τον έλεγχο που ασκούν και τις απαιτήσεις που έχουν από αυτά, προκειμένου να αναπτύξουν ώριμη συμπεριφορά.²⁶

Οι αυταρχικοί γονείς (*authoritarian parents*), σύμφωνα με τη Baumrind^{23,7} δεν είναι ούτε στοργικοί, ούτε ανταποκρίνονται στις ανάγκες των παιδιών τους. Συνήθως, ασκούν υπέρμετρο έλεγχο στη συμπεριφορά τους, είναι καταπιεστικοί, επιβάλλουν αυστηρά πρότυπα και κανόνες και απαιτούν σεβασμό και υπακοή στις προσταγές τους. Είναι αυστηροί, έχουν πολλές απαιτήσεις και προσδοκίες από τα παιδιά τους, είναι αδιάλλακτοι, δεν δίνουν λογικές εξηγήσεις και δεν επικοινωνούν μαζί τους. Πολύ συχνά χρησιμοποιούν την τιμωρία (κυρίως σωματική) και τη λεκτική επιθετικότητα ως μέσα διαπαιδαγώγησης. Οι αυταρχικοί γονείς, σκοράρουν υψηλά σε μετρήσεις που αφορούν τον έλεγχο προς τη συμπεριφορά των παιδιών τους και τις απαιτήσεις που έχουν από αυτά. Αντίθετα, σκοράρουν χαμηλά στο βαθμό που ανταποκρίνονται στις ανάγκες τους, τη στοργή που τους δείχνουν και την αμφίδρομη επικοινωνία μαζί τους.²⁶

Οι επιτρεπτικοί γονείς (*permissive parents*), σύμφωνα με τη Baumrind^{23,7} είναι «μέτριοι» ως προς την ανταπόκριση που δείχνουν προς τις ανάγκες των παιδιών τους (άλλοτε ανταποκρίνονται ικανοποιητικά, άλλοτε όχι). Έχουν πολύ λίγες απαιτήσεις από τα παιδιά τους και είναι πολύ επεικειές και ανεκτικοί προς αυτά, ακόμη και όταν παρεκτρέπονται. Σπάνια τους ασκούν έλεγχο, δεν είναι καθοδηγητικοί, δεν θέτουν όρια και τα αφήνουν να δρουν αυτόνομα και να ρυθμίζουν μόνα τη συμπεριφορά τους. Όταν κοινωνικοποιούν τα παιδιά τους είναι συνήθως αδιάφοροι, σπάνια τα τιμωρούν και πολλές φορές συναινούν με τις παρορμήσεις τους. Αυτοί οι γονείς σκοράρουν μέτρια στο βαθμό που ανταποκρίνονται στις ανάγκες των παιδιών τους και χαμηλά στις απαιτήσεις που έχουν από αυτά.²⁶

1.2 Παράγοντες που επηρεάζουν τη γονεϊκή τυπολογία

Καταλυτικό ρόλο στην κατανόηση των βασικών τύπων της γονεϊκότητας έχει αναμφίβολα η μελέτη των προσδιοριστικών τους παραγόντων διαμόρφωσης αυτής της μεταβλητής. Οι προσδιοριστικοί παράγοντες της γονεϊκότητας αποτελούνται από εσωτερικούς και εξωτερικούς παράγοντες της οικογένειας. Ωστόσο η αλληλεπίδραση αυτών των παραγόντων συνιστά ουσιαστικά και το βασικό συστατικό διαμόρφωσης της γονεϊκότητας.

Οι εσωτερικοί παράγοντες διαμορφώνονται από την ηλικία, το φύλο και την προσωπικότητα του γονέα. Οι εξωτερικοί παράγοντες διαμορφώνονται κυρίως από κοινωνικούς και περιστασιακούς παράγοντες, ενώ δεν μπορεί να παραβλεφθεί και η *προσωπικότητα του παιδιού*.

Τα ευρήματα άλλων ερευνών σχετικά με την επίδραση της στους τύπους γονέων, τονίζουν ότι η αυξημένη ηλικία τεκνοποίησης συνδέεται με την επίδειξη περισσότερης στοργής και φροντίδας προς τα παιδιά. Ειδικότερα γυναίκες που γίνονται μητέρες σε μεγαλύτερη ηλικία, έχουν τόσο την αυτογνωσία όσο και την εμπειρία ώστε να παρέχουν την κατάλληλη συμπεριφορά προς τα παιδιά τους. Ακόμη οι πατέρες που έχουν ξεπεράσει την ηλικία των τριάντα ετών, μπορούν ασκήσουν περισσότερη στοργή στα παιδιά τους.²⁷

Ακόμη αναφορικά με την έμφυτη διάσταση που μπορεί να λάβει η γονεϊκότητα, το κυρίαρχο εύρημα αναδεικνύει τον υποστηρικτικό ρόλο που μπορούν να διαδραματίσουν οι μητέρες. Αντιθέτως οι πατέρες παρουσιάζονται περισσότερο αυταρχικοί καθώς αποδίδουν περισσότερη σημασία στις τυπικές πρακτικές διαπαιδαγώγησης. Το γεγονός ότι οι μητέρες δαπανούν περισσότερο μέρος του χρόνου τους με τα παιδιά τις καθιστά αφενός πιο υπεύθυνες και αφετέρου γνώστριες των πραγματικών τους αναγκών.²⁸ Σχετικά με την προσωπικότητα των γονέων και τα χαρακτηριστικά της βρέθηκε ότι υπάρχει θετική συσχέτιση μεταξύ της εξωστρέφειας και της ευρύτητας των αντιλήψεων των γονέων με το βαθμό υποστήριξης και στοργής που δείχνουν στα παιδιά τους.²⁹ Θετικά, επίσης, σχετίζεται και η ευσυνειδησία τους, η οποία εκτός του ότι επηρεάζει θετικά την υποστηρικτικότητα τους, αποτρέπει την εμφάνιση προβλημάτων συμπεριφοράς στα παιδιά κατά την εφηβεία.³⁰ Ακόμη σημαντικό ρόλο στους παράγοντες που επηρεάζουν το γονεϊκό τύπο αποτελούν οι πολιτισμικές διαφορές και ο διαφορετικός τρόπος που

εκλαμβάνουν τα παιδιά τις πρακτικές των γονέων τους, ο οποίος με τη σειρά του εξαρτάται άμεσα από τα χαρακτηριστικά του πολιτισμού.³¹

1.3 Γονεϊκή Συμπεριφορά και Στρες

Ένας ακόμη σημαντικός παράγοντας στη διαδικασία διαμόρφωσης της γονεϊκής τυπολογίας είναι το στρες των γονέων να ανταπεξέλθουν στα καθήκοντα τους. Το στρες αναμφίβολα μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην υιοθέτηση του γονεϊκού ρόλου καθώς συνδέεται με την αντίληψη των γονέων σχετικά με το επίπεδο των παροχών και της στοργής που προσφέρουν προς τα παιδιά τους. Συνεπώς η μελέτη του μπορεί να συμβάλει στην κατανόηση ευρύτερων διαστάσεων των τύπων γονέων.

Μπορεί να υποστηριχθεί ότι το στρες των γονέων συνδέεται σε γενικές γραμμές με την προσωπικότητα τους. Η παρουσία έντονου στρες στους γονείς μπορεί να τους οδηγήσει στην υιοθέτηση αυταρχικών συμπεριφορών απέναντι στα παιδιά τους, επιλογή που μπορεί να έχει ιδιαίτερα αρνητικές συνέπειες.³² Το στρες των γονέων μπορεί να ιδωθεί είτε ως έμμεσο μέσο αξιολόγησης των δικών τους καθηκόντων απέναντι στα παιδιά, είτε ακόμη ως μέσο αγωνίας σχετικά με την πορεία των παιδιών στην κοινωνική και ενήλικη ζωή τους. Ωστόσο σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να υποστηριχθεί ότι το στρες των γονέων συνοδεύεται από αρνητικές προθέσεις, κατά κανόνα όμως δεν επιφέρει θετικά αποτελέσματα.

1.4 Τρόποι μέτρησης γονεϊκότητας

Ιδιαίτερη είναι η σημασία που έχει η μέτρηση του γονεϊκού στυλ στην εξαγωγή των σχετικών συμπερασμάτων σχετικά με τις επιδράσεις που ασκούν οι γονεϊκές συμπεριφορές στην ανατροφή των παιδιών. Το κυρίαρχο εργαλείο μέτρησης της γονεϊκότητας και της συνακόλουθης εξαγωγής συμπερασμάτων είναι τα ερωτηματολόγια αυτοαναφοράς. Τα ερωτηματολόγια αυτά συμπληρώνονται από γονείς και περιλαμβάνουν μια σειρά από ερωτήσεις σχετικά με τους όρους ανατροφής που ακολουθούν για τα παιδιά τους.

Το ερωτηματολόγιο που χρησιμοποιήθηκε από τους Aunola & Nurmi (2005),³³ λειτούργησε ως εργαλείο ώστε να κατανοηθεί η σχέση ανάμεσα στην πίεση που οι

γονείς ασκούν και στην προβληματική συμπεριφορά των παιδιών. Τα παιδιά που δέχθηκαν υψηλότερα επίπεδα πίεσης και ελέγχου από αμφότερους τους γονείς σημείωσαν αντικοινωνική συμπεριφορά. Από την άλλη πλευρά οι μητέρες που άσκησαν εσωτερικό έλεγχο στα παιδιά τους σε συνδυασμό με μικρές κλίμακες ελέγχου της συμπεριφοράς τους, είδαν τα παιδιά τους να εμφανίζουν λιγότερα προβλήματα.

Ακόμη, στην εργασία των Winsler et al (2005),²⁸ χρησιμοποιείται ερωτηματολόγιο σχετικά με τα γονεϊκά στυλ {parenting styles and dimensions questionnaire (PSDQ)} με σκοπό την εξαγωγή των σχετικών συμπερασμάτων. Τα ευρήματα της έρευνας ανέδειξαν την σημασία του φύλου των γονέων στη χάραξη των γονεϊκών τύπων. Οι πατέρες εμφάνισαν υψηλότερα επίπεδα αυταρχικότητας από τις συζύγους τους, παρά το ότι τις πίεζαν ως μητέρες να λειτουργούν περισσότερο στοργικά και επιτρεπτικά απέναντι στα παιδιά από ότι οι ίδιοι. Πρόκειται αναμφίβολα για μια ιδιαίτερα σημαντική συνεισφορά της χρήσης του ερωτηματολογίου στην κατανόηση των διαφορετικών τύπων γονέων που αναπτύσσονται εντός της οικογένειας.

Το ερωτηματολόγιο αυτό έχει χρησιμοποιηθεί για πρώτη φορά από τους Robinson et al (1995)³⁴ και αποτελείται από 62 ερωτήσεις που μετρούν ψυχομετρικά χαρακτηριστικά που αφορούν τους γονείς. Το PSQ συμπληρώθηκε από 181 μητέρες και 98 πατέρες στις Ηνωμένες Πολιτείες, 191 μητέρες και 107 πατέρες στην Αυστραλία, 188 μητέρες και 168 πατέρες στην Κίνα και 207 μητέρες και 167 πατέρες στη Ρωσία. Η ανάλυση παραγόντων ανέδειξε τρεις τύπους γονεϊκότητας που συμπίπτουν με αυτούς της Baumrind. Για κάθε μια από τις τρεις διαστάσεις μια σειρά ειδικών παραγόντων που αφορούν στις γονεϊκές πρακτικές ταυτοποιήθηκαν και συγκρίθηκαν διαπολιτισμικά. Για τον υποστηρικτικό τύπο γονέα τα κύρια χαρακτηριστικά ήταν: τρυφερότητα, δημοκρατικότητα, ενεργός συμμετοχή, για τον αυταρχικό τύπο ήταν: σωματική τιμωρία, λεκτική επιθετικότητα, έλλειψη καθοδήγησης και τέλος, για τον επιτρεπτικό τύπο ήταν: αδιαφορία, έλλειψη οριοθέτησης συμπεριφοράς. Όσον αφορά το επιτρεπτικό και το αυταρχικό γονεϊκό στυλ, υπήρξαν σημαντικές διαπολιτισμικές διαφορές σχετικά με τις γονεϊκές πρακτικές. Ακόμη, το αυταρχικό και το υποστηρικτικό γονεϊκό στυλ βρέθηκαν να σχετίζονται με προβλήματα συμπεριφοράς στην προσχολική ηλικία στις Ηνωμένες Πολιτείες και στην Αυστραλία. Ακόμη το ερωτηματολόγιο είναι διαρθρωμένο με τέτοιο τρόπο ώστε να μπορεί να αποτιμηθεί εύκολα η επικοινωνία και η επαφή που αναπτύσσεται μεταξύ των γονέων με αντικείμενο την ανατροφή των παιδιών.

2.Μέθοδος

2.1 Δείγμα

Η έρευνα υλοποιήθηκε σε δείγμα 330 ατόμων εντός Νομού Αττικής και περιχώρων. Το δείγμα περιελάμβανε 127 άνδρες και 203 γυναίκες. Η μέση ηλικία τους ήταν τα 47 έτη. Εξ αυτών 9 ήταν άγαμοι, 291 έγγαμοι, 26 διαζευγμένοι και 4 χήροι. Ποσοστό 93,9% δήλωσαν ότι συμβιώνουν και 6,1% ότι μένουν μόνοι. Ως προς την ύπαρξη τέκνων 35,10% είχε ένα παιδί, 53% δύο παιδιά και 11,9% ότι είχε 3 ή περισσότερα παιδιά. Ως προς την ύπαρξη παιδιών κάτω των 6 ετών 78 είχαν ένα παιδί ενώ 30 είχαν δύο παιδιά. Σε σχέση με την ύπαρξη ατόμων με ειδικές ανάγκες στο σπίτι 19 δήλωσαν ναι και 297 όχι. Ως προς το μορφωτικό επίπεδο 28,8% ήταν απόφοιτοι Λυκείου, 12,6% απόφοιτοι ΙΕΚ, 46,6% απόφοιτοι ΤΕΙ ή ΑΕΙ, 9,8% απόφοιτοι μεταπτυχιακού και 2,1% είχαν διδακτορικό τίτλο. Τέλος όσον αφορά το επάγγελμα 176 ήταν δημόσιοι υπάλληλοι, 70 ήταν ιδιωτικοί υπάλληλοι και 27 ελεύθεροι επαγγελματίες. Ποσοστό 12,8% ήταν αναγκασμένο να έχει και δεύτερη απασχόληση – εργασία ενώ 87,2 % δούλευε σε μια αποκλειστική εργασία. Ως προς το ωράριο ποσοστό 74,4% είχε πρωινό ωράριο και το 25,6% απογευματινό, βραδινό ή κυκλικό. Το δείγμα μας ήταν συμπτωματικό.

2.2 Εργαλεία

Στην έρευνα χορηγήθηκαν παράλληλα με το Parenting Style Questionnaire, η ελληνική προσαρμογή του ερωτηματολογίου Big Five Personality Test, το ερωτηματολόγιο Perceived Stress Scale (PSS) για τη μέτρηση του αντιλαμβανόμενου στρες, καθώς και μία κλίμακα με τα Δημογραφικά στοιχεία των συμμετεχόντων.

Κλίμακα δημογραφικών στοιχείων

Για την υλοποίηση της έρευνας κατασκευάσαμε μια κλίμακα δημογραφικών στοιχείων στην οποία συμπεριλάβαμε μεταβλητές, οι οποίες βάσει βιβλιογραφίας επηρεάζουν το γονεϊκό στυλ. Συγκεκριμένα μετρήσαμε φύλο, ηλικία, οικογενειακή κατάσταση (έγγαμος, άγαμος, διαζευγμένος, χήρος), κατάσταση συγκατοίκησης (συμβίωση ή μόνος), αριθμό τέκνων, τέκνα κάτω των 6 ετών, φροντίδα ατόμων με ειδικές ανάγκες, επίπεδο εκπαίδευσης, έτη μεταλυκειακής εκπαίδευσης, τόπο

διαμονής, επάγγελμα, έτη προϋπηρεσίας, δεύτερη απασχόληση και το ωράριο εργασίας.

PSS (Perceived Stress Scale)

Perceived Stress Scale (Cohen). Είναι ένα εργαλείο μέτρησης αντιλαμβανόμενου στρες, όπου οι συμμετέχοντες απαντούν στο πώς βίωσαν (συχνότητα αντιδράσεων και σκέψεων) κάποιες καταστάσεις του τελευταίου μήνα.³⁵ Αποτελείται από 14 στοιχεία, τα οποία απαντώνται με μία πενταβάθμια κλίμακα Likert (1: Ποτέ, 2: Σχεδόν ποτέ, 3: Μερικές φορές, 4: Αρκετά συχνά και 5: Πολύ συχνά.). Υπάρχουν και πιο σύντομες εκδοχές του ερωτηματολογίου με 10 και 4 στοιχεία. Το εργαλείο έχει σταθμιστεί στο εξωτερικό αλλά και στην Ελλάδα.³⁶ Στην έρευνα μας η αξιοπιστία της κλίμακας ήταν $\alpha = 0,86$.

Parenting Style Questionnaire

Το υπό στάθμιση ερωτηματολόγιο έχει κατασκευαστεί από τους Robinson, C., Mandelco, B., Olsen, S. F., & Hart, C. H. το 1995.³⁴ Είναι ένα ερωτηματολόγιο 30 ερωτήσεων σχετικά με το γονεϊκό στυλ του ατόμου που το απαντάει. Περιλαμβάνει ερωτήσεις τύπου LIKERT με 5 βαθμίδες (1= Ποτέ , 5=Πάντα). Το ερωτηματολόγιο υπολογίζει ξεχωριστό σκορ για τις μητέρες και τους πατέρες σχετικά με το γονεϊκό τους στυλ. Συγκεκριμένα ο συμμετέχων στην έρευνα απαντά στην κάθε ερώτηση για τον εαυτό του και κατ' εκτίμηση για το έτερον του ήμισυ σχετικά με 30 θέματα διαπαιδαγώγησης – ανατροφής των παιδιών. Με βάση τα αποτελέσματα ο κάθε συμμετέχων συγκεντρώνει 3 βαθμολογίες, μια για κάθε μια από τους παράγοντες του ερωτηματολογίου. Συγκεκριμένα οι παράγοντες αυτοί (γονεϊκά στυλ) είναι οι : Authoritative (Υποστηρικτικός), Authoritarian (Αυταρχικός) και Permissive (Επιτρεπτικός). Ο παράγοντας με το μεγαλύτερο σκορ χαρακτηρίζει το γονεϊκό στυλ του συμμετέχοντα. Οι ερωτήσεις 1 έως 13 αφορούν στον υποστηρικτικό τύπο γονέα. Οι ερωτήσεις 14-26 αφορούν στον αυταρχικό τύπο γονέα. Τέλος, οι ερωτήσεις 27-32 αφορούν στον επιτρεπτικό τύπο γονέα.

Big Five Personality Test

Το συγκεκριμένο τεστ βασίζεται στο μοντέλο των 5 παραγόντων προσωπικότητας. Περιλαμβάνει 44 ερωτήσεις 5βάθμιας κλίμακας LIKERT με βάση τις οποίες οι συμμετέχοντες αξιολογούνται ως προς τους 5 βασικούς παράγοντες προσωπικότητας, δηλαδή την εξωστρέφεια, την συγκαταβατικότητα, την ευσυνειδησία, τον νευρωτισμό και τον βαθμό στον οποίο είναι ανοιχτοί σε νέες εμπειρίες. Το τεστ έχει σταθμιστεί στην Ελλάδα. Η αξιοπιστία του τεστ στην έρευνα μας ήταν υψηλή, $\alpha=0,733$.³⁷

2.3 Διαδικασία

Για την υλοποίηση της έρευνας η πρωτότυπη κλίμακα μεταφράστηκε στα ελληνικά και κατόπιν πάλι στα αγγλικά για να ελεγχθεί μέσω της διαδικασίας αντίστροφης μετάφρασης η ακρίβεια της μεταφοράς των όρων. Η αντίστροφη μετάφραση έγινε από δίγλωσσους εξειδικευμένους επιστήμονες. Η χορήγηση των ερωτηματολογίων έγινε με την μέθοδο της χιονοστιβάδας σε ανθρώπους που πληρούσαν τις προδιαγραφές της στάθμισης. Σε όλους τους συμμετέχοντες δόθηκαν επαρκείς εξηγήσεις σχετικά με τον σκοπό της έρευνας και το είδος των ερωτηματολογίων καθώς και οδηγίες σχετικά με τον τρόπο συμπλήρωσης. Η συμπλήρωση έγινε ανώνυμα και εμπιστευτικά. Ο μέσος χρόνος συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου ήταν 30 λεπτά. Κατά την διαδικασία της χορήγησης δεν υπήρξαν ερωτήσεις και ανάγκη για περαιτέρω διευκρινήσεις. Το ποσοστό επιστροφής συμπληρωμένων ερωτηματολογίων ήταν 90%.

Στατιστική ανάλυση

Για την υλοποίηση των αναλύσεων χρησιμοποιήσαμε το στατιστικό πακέτο SPSS 20. Σε ένα πρώτο επίπεδο υπολογίσαμε τους μέσους όρους και τις τυπικές αποκλίσεις για κάθε μια από τις υποκλίμακες του υπό στάθμιση ερωτηματολογίου καθώς και τους μέσους όρους και τις τυπικές αποκλίσεις των υπολοίπων κεντρικών ερωτηματολογίων της έρευνας-στάθμισης (PSS-BFI). Τα αποτελέσματα παρατίθενται στους πίνακες 1 και 2.

3. Αποτελέσματα

Πίνακας 1. Μέσοι όροι και τυπικές αποκλίσεις της κλίμακας Parenting Style Questionnaire

	Υποστηρικτικός Πατέρας	Αυταρχικός Πατέρας	Επιτρεπτικός πατέρας	Υποστηρικτική Μητέρα	Αυταρχική Μητέρα	Επιτρεπτική Μητέρα
N	310	301	320	287	278	296
Έγκυρα Δεν απάντησα ν	20	29	10	43	52	34
Μέσος Όρος	52,35	31,18	8,61	55,34	32,31	8,67
Διάμεσος	54,00	31,00	8,00	56,00	32,00	8,00
Τυπική Απόκλιση	9,73	8,76	3,00	6,49	8,59	2,77

Συγκεκριμένα ο μέσος όρος ως προς τον υποστηρικτικό τύπο πατέρα (υποστηρικτικός πατέρας) ήταν 52,36 και η τυπική απόκλιση 9,73. Ο μέσος όρος ως προς τον αυταρχικό τύπο πατέρα (αυταρχικός πατέρας) ήταν 31,19 και η τυπική απόκλιση 8,76. Ο μέσος όρος ως προς τον επιτρεπτικό τύπο πατέρα (επιτρεπτικός πατέρας) ήταν 8,62 και η τυπική απόκλιση 3. Αντίστοιχα για τις μητέρες ο μέσος όρος ως προς τον υποστηρικτικό τύπο μητέρας ήταν 55,34 και η τυπική απόκλιση 6,49. Ο μέσος όρος ως προς τον αυταρχικό τύπο μητέρας ήταν 32,32 και η τυπική απόκλιση 8,59. Τέλος, όσον αφορά τον επιτρεπτικό τύπο μητέρας ο μέσος όρος ήταν 8,67 και η τυπική απόκλιση 2,7.

Πίνακας 2. Μέσοι όροι και τυπικές αποκλίσεις ως προς το σύνολο του στρες και ως προς τους 5 βασικούς παράγοντες προσωπικότητας βάσει του BFI.

	Εξωστρέφεια	Συγκαταβατικότητα	Ευσυνειδησία	Νευρωτισμός	Ανοιχτή διάθεση	Στρες Συνολ.
Έγκυρα	300	303	298	302	302	313
N	30	27	32	28	28	17
Μέσος όρος	26,30	31,89	35,60	23,47	35,21	39,88
Διάμεσος	26,00	33,00	36,00	23,00	35,00	39,00
Τυπική απόκλιση	4,97	4,09	6,21	6,75	5,61	7,99
Διακύμανση	24,70	16,80	38,66	45,56	31,48	63,90
Ελάχιστο	14,00	20,00	18,00	8,00	20,00	16,00
Μέγιστο	55,00	40,00	81,00	65,00	58,00	62,00

Όσον αφορά τα συνολικά επίπεδα στρες ο μέσος όρος ήταν 39,88 και η τυπική απόκλιση 7,99. Τα αποτελέσματα αυτά συγκλίνουν με τα αποτελέσματα της πρωτότυπης στάθμισης του PSS. Σε σχέση με τους παράγοντες προσωπικότητας ο μέσος όρος στην εξωστρέφεια ήταν 26,3 και η τυπική απόκλιση 4,97, ο μέσος όρος στη συγκαταβατικότητα ήταν 31,89 και η τυπική απόκλιση 4,10, ο μέσος όρος ως προς την ευσυνειδησία ήταν 35,60 και η τυπική απόκλιση 6,22, ο μέσος όρος στον νευρωτισμό ήταν 23,47 και η τυπική απόκλιση 6,75 και ο μέσος όρος ως προς την ανοιχτή διάθεση σε νέες εμπειρίες ήταν 35,22 και η τυπική απόκλιση 5,61.

Στη συνέχεια υλοποιήσαμε ανάλυση ερωτημάτων στο σύνολο των ερωτημάτων τόσο για τον πατρικό όσο και για το μητρικό τύπο γονέα. Στόχος μας ήταν να δούμε αν ανά ερώτημα υπήρχε ικανοποιητική διασπορά. Επίσης θέλαμε να δούμε αν επιλέγονται συστηματικά όλες οι πιθανές επιλογές ανά ερώτηση για την αποφυγή πολώσεων. Τα αποτελέσματα της ανάλυσης έδειξαν ότι σε όλα τα ερωτήματα υπήρχε συστηματική επιλογή όλων των πιθανών απαντήσεων και δεν υπήρξαν πολώσεις. Η διασπορά ανά ερώτημα κυμάνθηκε από 0,465 έως 1,548.

3.1 Αξιοπιστία

Όσον αφορά την αξιοπιστία της κλίμακας, χρησιμοποιήσαμε το δείκτη εσωτερικής συνέπειας Cronbach alpha. Ο συμμετέχων στην έρευνα απαντά στην κάθε ερώτηση για τον εαυτό του και κατ' εκτίμηση για το σύντροφό του. Ο δείκτης αξιοπιστίας στην έρευνά μας είναι $\alpha = 0,814$ όσον αφορά τους πατέρες και $\alpha = 0,780$ για τις μητέρες (πίνακας 3, 5). Υλοποιώντας ανάλυση για εξαίρεση ερωτημάτων προκειμένου να αυξηθεί ο δείκτης εσωτερικής συνέπειας φάνηκε ότι η εξαίρεση κανενός ερωτήματος δεν προσφέρει αύξηση του δείκτη (πίνακας 4, 6).

Πίνακας 3: Δείκτης αξιοπιστίας εσωτερικής συνέπειας όσον αφορά τους πατέρες σε δείγμα 330 ατόμων.

Reliability Statistics	
Cronbach's Alpha	N of Items
,814	32

Πίνακας 4: Ανάλυση εξαίρεσης ερωτημάτων για αύξηση του δείκτη εσωτερικής συνέπειας στους πατέρες

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Squared Multiple Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
1. Ανταποκρίνομαι στα συναισθήματα και τις ανάγκες του παιδιού μου.	96,30	152,50	,312	,550	,809
2. Λαμβάνω υπ' όψιν τις επιθυμίες του παιδιού μου πριν του/της ζητήσω να κάνει κάτι.	96,45	151,67	,313	,549	,809
3. Εξηγώ στο παιδί μου πώς με κάνει να αισθάνομαι η καλή /κακή του συμπεριφορά.	96,53	146,84	,410	,577	,805

4.Ενθαρρύνω το παιδί μου να μιλάει για τα συναισθήματα και τα προβλήματα του.	96,25	145,34	,491	,661	,802
5.Ενθαρρύνω το παιδί μου να εκφράζει ελεύθερα την άποψή του ακόμα και αν διαφωνεί μαζί μου.	96,12	147,58	,466	,705	,804
6.Εξηγώ (στο παιδί μου) τους λόγους πίσω από τις προσδοκίες μου.	96,42	147,69	,427	,566	,805
7.Όταν το παιδί μου είναι αναστατωμένο του προσφέρω κατανόηση, άνεση και φροντίδα.	96,06	150,44	,384	,609	,807
8.Παινεύω το παιδί μου.	96,39	151,64	,280	,438	,810
9.Λαμβάνω υπ' όψιν τις προτιμήσεις του παιδιού μου όταν κάνω σχέδια για την οικογένεια.(εκδρομές σαββατοκύριακο, διακοπές κλπ.)	96,28	151,11	,309	,486	,809
10.Σέβομαι τη γνώμη του παιδιού μου και τον/την ενθαρρύνω να την εκφράσει.	96,14	149,54	,427	,624	,806
11.Συμπεριφέρομαι στο παιδί μου σαν ισότιμο μέλος της οικογένειας	95,97	151,02	,352	,601	,808
12.Παρέχω στο παιδί μου λόγους για τους οποίους έχω προσδοκίες γι αυτό.	96,42	150,45	,373	,482	,807
13.Έχω στιγμές οικειότητας και ζεστασιάς με το παιδί μου.	96,09	150,73	,360	,552	,808
14.Όταν το παιδί μου με ρωτάει γιατί πρέπει να κάνει κάτι του/της λέω ότι πρέπει επειδή του το ζήτησα, επειδή είμαι ο γονιός σου, ή επειδή αυτό είναι που θέλω.	97,57	147,27	,367	,352	,807

15. Τιμωρώ το παιδί μου αφαιρώντας του/της προνόμια όπως τηλεόραση, παιχνίδια, επισκέψεις σε φίλους.	97,84	151,01	,259	,329	,811
16. Φωνάζω όταν δεν εγκρίνω τη συμπεριφορά του παιδιού μου.	97,31	149,27	,340	,482	,808
17. Έχω εκρήξεις θυμού απέναντι στο παιδί μου.	97,93	152,76	,243	,581	,812
18. Όταν δε μου αρέσει αυτό που λέει ή αυτό που κάνει το παιδί μου το χτυπάω ελαφρά.	98,89	155,10	,203	,326	,813
19. Ασκώ κριτική για να κάνω το παιδί μου να βελτιώσει τη συμπεριφορά του.	97,30	146,79	,402	,489	,806
20. Χρησιμοποιώ την απειλή σαν μια μορφή τιμωρίας με λίγη ή καθόλου αιτιολόγηση.	98,19	151,83	,239	,502	,812
21. Τιμωρώ το παιδί μου συγκρατώντας συναισθηματικές εκφράσεις πχ. φιλιά ή αγκαλιές.	98,36	152,92	,202	,278	,813
22. Κριτικάρω ανοιχτά το παιδί μου όταν η συμπεριφορά του δεν ανταποκρίνεται στις προσδοκίες μου.	97,90	150,77	,292	,488	,810
23. Βρίσκω τον εαυτό μου να παλεύει να αλλάξει το πώς το παιδί μου σκέφτεται ή νιώθει για διάφορα πράγματα.	97,84	149,81	,343	,433	,808
24. Αισθάνομαι την ανάγκη να επισημαίνω παλιότερα προβλήματα συμπεριφοράς του παιδιού μου ώστε να εξασφαλίσω ότι δεν θα τα επαναλάβει.	97,92	146,20	,448	,482	,804

25.Υπενθυμίζω στο παιδί μου ότι εγώ είμαι ο γονιός του.	97,70	145,97	,391	,471	,806
26.Υπενθυμίζω στο παιδί μου όλα όσα κάνω ή έκανα για εκείνο.	98,15	148,90	,363	,458	,807
27.Δυσκολεύομαι να πειθαρχήσω στο παιδί μου.	98,04	155,67	,104	,417	,817
28.Υποκύπτω στο παιδί μου όταν αυτό κάνει φασαρία για κάτι.	98,18	155,49	,122	,372	,816
29.Κακομαθαίνω το παιδί μου.	97,88	155,43	,105	,255	,817
30.Αγνοώ την κακή συμπεριφορά του παιδιού μου.	98,56	158,76	-,012	,266	,821
31.Δίνει έμφαση στους λόγους για τους οποίους υπάρχουν κανόνες.	96,53	149,48	,344	,338	,808
32.Επαινώ το παιδί μου όταν αυτό είναι καλό.	96,02	149,35	,419	,560	,806

Πίνακας 5: Δείκτης αξιοπιστίας εσωτερικής συνέπειας όσον αφορά τις μητέρες σε δείγμα 330 ατόμων.

Reliability Statistics	
Cronbach's Alpha	N of Items
,780	32

Πίνακας 6: Ανάλυση εξαίρεσης ερωτημάτων για αύξηση του δείκτη εσωτερικής συνέπειας στις μητέρες

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	CorrectedItem-TotalCorrelation	SquaredMultiple Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
1.Ανταποκρίνομαι στα συναισθήματα και τις ανάγκες του παιδιού μου	100,44	119,51	,123	,442	,780
2.Λαμβάνω υπ' όψιν τις επιθυμίες του παιδιού μου πριν του/της ζητήσω να κάνει κάτι.	100,61	119,38	,125	,448	,780
3.Εξηγώ στο παιδί μου πώς με κάνει να αισθάνομαι η καλή /κακή του συμπεριφορά.	100,47	114,26	,357	,461	,772
4.Ενθαρρύνω το παιδί μου να μιλάει για τα συναισθήματα και τα προβλήματα του.	100,23	115,65	,295	,492	,774
5.Ενθαρρύνω το παιδί μου να εκφράζει ελεύθερα την άποψή του ακόμα και αν διαφωνεί μαζί μου	100,26	117,84	,198	,473	,778
6.Εξηγώ (στο παιδί μου) τους λόγους πίσω από τις προσδοκίες μου	100,62	115,22	,276	,462	,775
7.Όταν το παιδί μου είναι αναστατωμένο του προσφέρω κατανόηση, άνεση και φροντίδα	100,18	119,62	,127	,463	,780
8.Παινεύω το παιδί μου	100,59	118,45	,134	,402	,781
9.Λαμβάνω υπ' όψιν τις προτιμήσεις του παιδιού μου όταν κάνω σχέδια για την οικογένεια.(εκδρομές σαββατοκύριακο, διακοπές κλπ.)	100,44	120,20	,046	,368	,784
10.Σέβομαι τη γνώμη του παιδιού μου και τον/την ενθαρρύνω να την εκφράσει	100,30	118,08	,200	,499	,778

11. Συμπεριφέρομαι στο παιδί μου σαν ισότιμο μέλος της οικογένειας.	100,15	120,17	,074	,405	,782
12. Παρέχω στο παιδί μου λόγους για τους οποίους έχω προσδοκίες για αυτό	100,67	116,65	,234	,437	,777
13. Έχω στιγμές οικειότητας και ζεστασιάς με το παιδί μου	100,17	121,09	,017	,287	,784
14. Όταν το παιδί μου με ρωτάει γιατί πρέπει να κάνει κάτι του/της λέω ότι πρέπει επειδή του το ζήτησα, επειδή είμαι ο γονιός σου, ή επειδή αυτό είναι που θέλω	101,86	110,97	,358	,300	,771
15. Τιμωρώ το παιδί μου αφαιρώντας του/της προνόμια όπως τηλεόραση, παιχνίδια, επισκέψεις σε φίλους	102,03	111,94	,354	,358	,771
16. Φωνάζω όταν δεν εγκρίνω τη συμπεριφορά του παιδιού μου	101,41	109,18	,510	,542	,763
17. Έχω εκρήξεις θυμού απέναντι στο παιδί μου	101,98	112,34	,381	,554	,770
18. Όταν δε μου αρέσει αυτό που λέει ή αυτό που κάνει το παιδί μου το χτυπάω ελαφρά.	103,08	117,82	,182	,299	,779
19. Ασκώ κριτική για να κάνω το παιδί μου να βελτιώσει τη συμπεριφορά του	101,62	109,22	,497	,461	,763
20. Χρησιμοποιώ την απειλή σαν μια μορφή τιμωρίας με λίγη ή καθόλου αιτιολόγηση	102,49	110,79	,442	,514	,767
21. Τιμωρώ το παιδί μου συγκρατώντας συναισθηματικές εκφράσεις πχ. φιλία ή αγκαλιές.	102,58	112,11	,362	,359	,771

22. Κριτικά ρω ανοιχτά το παιδί μου όταν η συμπεριφορά του δεν ανταποκρίνεται στις προσδοκίες μου	102,18	110,36	,441	,499	,766
23. Βρίσκω τον εαυτό μου να παλεύει να αλλάξει το πώς το παιδί μου σκέφτεται ή νιώθει για διάφορα πράγματα	102,03	112,37	,367	,430	,770
24. Αισθάνομαι την ανάγκη να επισημαίνω παλιότερα προβλήματα συμπεριφοράς του παιδιού μου ώστε να εξασφαλίσω ότι δεν θα τα επαναλάβει	102,20	108,83	,515	,524	,763
25. Υπενθυμίζω στο παιδί μου ότι εγώ είμαι ο γονιός του	102,06	107,50	,492	,469	,763
26. Υπενθυμίζω στο παιδί μου όλα όσα κάνω ή έκανα για εκείνο	102,41	110,50	,441	,506	,767
27. Δυσκολεύομαι να πειθαρχήσω στο παιδί μου	102,31	116,94	,177	,442	,780
28. Υποκύπτω στο παιδί μου όταν αυτό κάνει φασαρία για κάτι	102,40	118,11	,125	,405	,782
29. Κακομαθαίνω το παιδί μου	102,20	116,88	,183	,266	,779
30. Αγνοώ την κακή συμπεριφορά του παιδιού μου.	102,99	121,06	-,007	,302	,787
31. Δίνει έμφαση στους λόγους για τους οποίους υπάρχουν κανόνες	100,79	114,23	,295	,302	,774
32. Επαινώ το παιδί μου όταν αυτό είναι καλό	100,16	117,92	,207	,402	,778

3.2 Εγκυρότητα

Σε σχέση με την ηλικία και το φύλο τα ευρήματα άλλων ερευνών, τονίζουν ότι η αυξημένη ηλικία τεκνοποίησης συνδέεται με την επίδειξη περισσότερης στοργής και φροντίδας προς τα παιδιά. Ακόμη αναφορικά με την έμφυτη διάσταση που μπορεί να λάβει η γονεϊκότητα, το κυρίαρχο εύρημα αναδεικνύει τον υποστηρικτικό ρόλο που μπορούν να διαδραματίσουν οι μητέρες. Αντιθέτως οι πατέρες παρουσιάζονται περισσότερο αυταρχικοί καθώς αποδίδουν περισσότερη σημασία στις τυπικές πρακτικές διαπαιδαγώγησης.

Χρησιμοποιώντας σαν κριτήριο το φύλο και την ηλικία υλοποιήσαμε ανάλυση διακύμανσης (φύλο) και ανάλυση συνάφειας (ηλικία) προκειμένου παρέχουμε ενδείξεις εγκυρότητας κριτηρίου. Τα αποτελέσματα της ανάλυσης παρατίθενται στους παρακάτω πίνακες:

Πίνακας 7 : Ανάλυση συνάφειας μεταξύ ηλικίας και στυλ γονεϊκότητας.

Correlations								
		ΗΛΙΚΙΑ	Υποστηρικτικός Πατέρας	Αυταρχικός Πατέρας	Επιτρεπτικός Πατέρας	Υποστηρικτική Μητέρα	Αυταρχική Μητέρα	Επιτρεπτική Μητέρα
ΗΛΙΚΙΑ	PearsonCorrelation	1	-,053	,081	,044	-,142	,006	,076
	Sig. (2-tailed)		,356	,164	,440	,017	,919	,196
	N	324	304	295	314	282	273	291

Πίνακας 8: Διαφορές μέσων όρων μεταξύ ανδρών γυναικών ως προς τα στυλ γονεϊκότητας.

		N	Μέσος όρος	Τυπική απόκλιση	Std. Error	95% Διάστημα εμπιστοσύνης		Ελάχιστο	Μέγιστο
						Χαμηλότερο όριο	Ψηλότερο όριο		
Υποστηρικτικός	ΑΝΔΡΑΣ	119	53,8151	6,46499	,59264	52,6415	54,9887	30,00	65,00
	ΓΥΝΑΙΚΑ	191	51,4503	11,22199	,81199	49,8486	53,0519	13,00	112,00
	Total	310	52,3581	9,73255	,55277	51,2704	53,4457	13,00	112,00
Αυταρχικός	ΑΝΔΡΑΣ	113	31,6814	8,66774	,81539	30,0658	33,2970	13,00	50,00
	ΓΥΝΑΙΚΑ	188	30,8883	8,82651	,64374	29,6184	32,1582	13,00	53,00
	Total	301	31,1860	8,76120	,50499	30,1923	32,1798	13,00	53,00
Επιτρεπτικός	ΑΝΔΡΑΣ	125	8,4560	2,98249	,26676	7,9280	8,9840	4,00	20,00
	ΓΥΝΑΙΚΑ	195	8,7179	3,02182	,21640	8,2912	9,1447	4,00	22,00
	Total	320	8,6156	3,00455	,16796	8,2852	8,9461	4,00	22,00

Πίνακας 9. Ανάλυση διακύμανσης ως προς την επίδραση του φύλου στο στυλ γονεϊκότητας.

		ANOVA				
		SumofSquares	Df	MeanSquare	F	Sig.
Υποστηρικτικό	BetweenGroups	410,045	1	410,045	4,376	,037
	WithinGroups	28859,210	308	93,699		
	Total	29269,255	309			
Αυταρχικός	BetweenGroups	44,396	1	44,396	,578	,448
	WithinGroups	22983,185	299	76,867		
	Total	23027,581	300			
Επιτρεπτικός	BetweenGroups	5,227	1	5,227	,578	,448
	WithinGroups	2874,495	318	9,039		
	Total	2879,722	319			

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα φαίνεται να υπάρχει μερική επιβεβαίωση της εγκυρότητας κριτηρίου. Συγκεκριμένα η ηλικία δεν φαίνεται να διαδραματίζει ρόλο στο δείγμα μας καθώς όλες ηλικίες εμφανίζουν ποικίλα είδη γονεϊκότητας. Όσον αφορά όμως το φύλο φαίνεται να υπάρχει μεγαλύτερη υποστήριξη από τους πατέρες σε σύγκριση με τις μητέρες. Ως προς την αυστηρότητα δεν επιβεβαιώνεται η βιβλιογραφία ως προς τον μεγαλύτερο βαθμό αυστηρότητας από τους πατέρες καθώς στο δείγμα μας φαίνεται η ύπαρξη όμοιου βαθμού αυστηρότητας και στα 2 φύλα. Το γεγονός αυτό θα προσεγγιστεί ερμηνευτικά στην συζήτηση ($p.>0,05^{**}$). Σχετικά με την προσωπικότητα των γονέων και τα χαρακτηριστικά της έχει βρεθεί ότι υπάρχει θετική συσχέτιση μεταξύ της εξωστρέφειας και της ευρύτητας των αντιλήψεων των γονέων με το βαθμό υποστήριξης και στοργής που δείχνουν στα παιδιά τους.²⁹ Θετικά, επίσης, σχετίζεται και η ευσυνειδησία τους, η οποία εκτός του ότι επηρεάζει θετικά την υποστηρικτικότητα τους, αποτρέπει την εμφάνιση προβλημάτων συμπεριφοράς στα παιδιά κατά την εφηβεία.³⁰ Για να εξετάσουμε την εγκυρότητα της κλίμακας με κριτήριο τα στοιχεία προσωπικότητας υλοποιήσαμε ανάλυση συνάφειας.

Τα αποτελέσματα παρατίθενται στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 10: Ανάλυση συνάφειας των 3 τύπων γονεϊκότητας με τα 5 βασικά χαρακτηριστικά προσωπικότητας

		Correlations				
		Εξωστρέφεια	Συγκαταβατικότητα	Ευσυνειδησία	Νευρωτισμός	Ανοιχτή ή διάθεση
Υποστηρικτικός	PearsonCorrelation	-,033	,114	,105	-,207**	-,007
	Sig. (2-tailed)	,581	,054	,080	,000	,912
	N	282	284	279	283	283
Αυταρχικός	PearsonCorrelation	-,044	-,197**	-,099	,248**	-,007
	Sig. (2-tailed)	,473	,001	,103	,000	,907
	N	272	276	273	275	275
Επιτρεπτικός	PearsonCorrelation	-,058	-,175**	-,167**	,143*	-,015
	Sig. (2-tailed)	,325	,003	,005	,015	,794
	N	290	293	288	292	292

Με βάση τα αποτελέσματα φαίνεται ότι η εξωστρέφεια δεν επηρεάζει το στυλ του γονέα. Ο παράγοντας προσωπικότητας που φαίνεται να επηρεάζει τα στυλ του γονέα είναι ο νευρωτισμός ο οποίος σχετίζεται θετικά με τον αυταρχικό τύπο και αρνητικά με τον υποστηρικτικό τύπο γονέα. Ακόμη, η ευσυνειδησία σαν παράγοντας σχετίζεται αρνητικά με τον επιτρεπτικό τύπο γονέα. Ο παράγοντας συγκαταβατικότητα σχετίζεται αρνητικά με τον αυταρχικό και τον επιτρεπτικό γονεϊκό τύπο. Τα ευρήματα αυτά σχολιάζονται στην συζήτηση.

Όσον αφορά το στρες των γονέων έχει υποστηριχθεί ότι συνδέεται σε γενικές γραμμές με την προσωπικότητα τους και με το στυλ γονεϊκότητας. Η παρουσία έντονου στρες στους γονείς μπορεί να τους οδηγήσει στην υιοθέτηση αυταρχικών συμπεριφορών απέναντι στα παιδιά τους, επιλογή που μπορεί να έχει ιδιαίτερα αρνητικές συνέπειες.³² Ωστόσο παρά το γεγονός, ότι σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να υποστηριχθεί ότι το στρες των γονέων συνοδεύεται από αρνητικές προθέσεις, κατά κανόνα δεν επιφέρει θετικά αποτελέσματα. Με βάση τα αποτελέσματα σχετικά με το στρες υλοποιήσαμε ανάλυση συνάφειας μεταξύ των τύπων γονεϊκότητας και των επιπέδων στρες και τα αποτελέσματα παρατίθενται στο επόμενο πίνακα.

Πίνακας 11: Ανάλυση συνάφειας των 3 τύπων γονεϊκότητας με τα επίπεδα στρες

		Correlations			
		Συνολικό Στρες	Υποστηρικτικός Πατέρας	Αυταρχικός Πατέρας	Επιτρεπτικός Πατέρας
Συνολικό Στρες	PearsonCorrelation	1	-,226**	,234**	,191**
	Sig. (2-tailed)		,000	,000	,001
	N	313	298	293	307
Υποστηρικτικός Πατέρας	PearsonCorrelation	-,226**	1	-,122*	-,180**
	Sig. (2-tailed)	,000		,038	,002
	N	298	310	291	304
Αυταρχικός Πατέρας	PearsonCorrelation	,234**	-,122*	1	,204**
	Sig. (2-tailed)	,000	,038		,000
	N	293	291	301	299
Επιτρεπτικός Πατέρας	PearsonCorrelation	,191**	-,180**	,204**	1
	Sig. (2-tailed)	,001	,002	,000	
	N	307	304	299	320

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι η ύπαρξη στρες σχετίζεται θετικά με τον αυταρχικό και τον επιτρεπτικό τύπο γονέα και αρνητικά με τον υποστηρικτικό τύπο γονέα. Πρακτικά αυτό σημαίνει ότι όσο λιγότερο στρες νιώθει ο γονέας τόσο πιο υποστηρικτικός είναι, ίσως όμως να ισχύει και ανάποδα η σχέση ,δηλαδή ο γονέας που είναι υποστηρικτικός λόγω εμπιστοσύνης στο παιδί του να βιώνει λιγότερο στρες. Αντιστρόφως το αυξημένο στρες σχετίζεται με τον αυταρχικό τύπο γονέα ενώ η έλλειψη στρες σχετίζεται με ταυτόχρονη απουσία αυστηρότητας από το γονεϊκό στυλ. Ενδεχομένως όσο πιο στρεσαρισμένος είναι ο γονέας με το μέλλον του παιδιού του να γίνεται και πιο αυστηρός και αντίστροφα. Τέλος σε σχέση με την παραγοντική δομή του ερωτηματολογίου υλοποιήθηκε διερευνητική ανάλυση παραγόντων.

Αρχικά ελέγχθηκε το κριτήριο KMO και το Bartlett's Test of Sphericity σχετικά με την επάρκεια του δείγματος μας και τα αποτελέσματά του έδειξαν ότι μπορούμε να προχωρήσουμε στην ανάλυση.

Πίνακας 12: Προκαταρκτική ανάλυση με βάση το κριτήριο KMO και Bartlett's για την υλοποίηση ανάλυση παραγόντων.

KMO and Bartlett's Test

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		,877
Approx. Chi-Square		3968,139
Bartlett's Test of Sphericity	Df	496
	Sig.	,000

Στη συνέχεια υλοποιήσαμε διερευνητική ανάλυση παραγόντων με την μέθοδο των κυρίων συνιστωσών και μετά από ορθόγωνη περιστροφή των αξόνων τα αποτελέσματα της ανάλυσης παραγόντων παρατίθενται στους πίνακες και στο σχήμα 1.

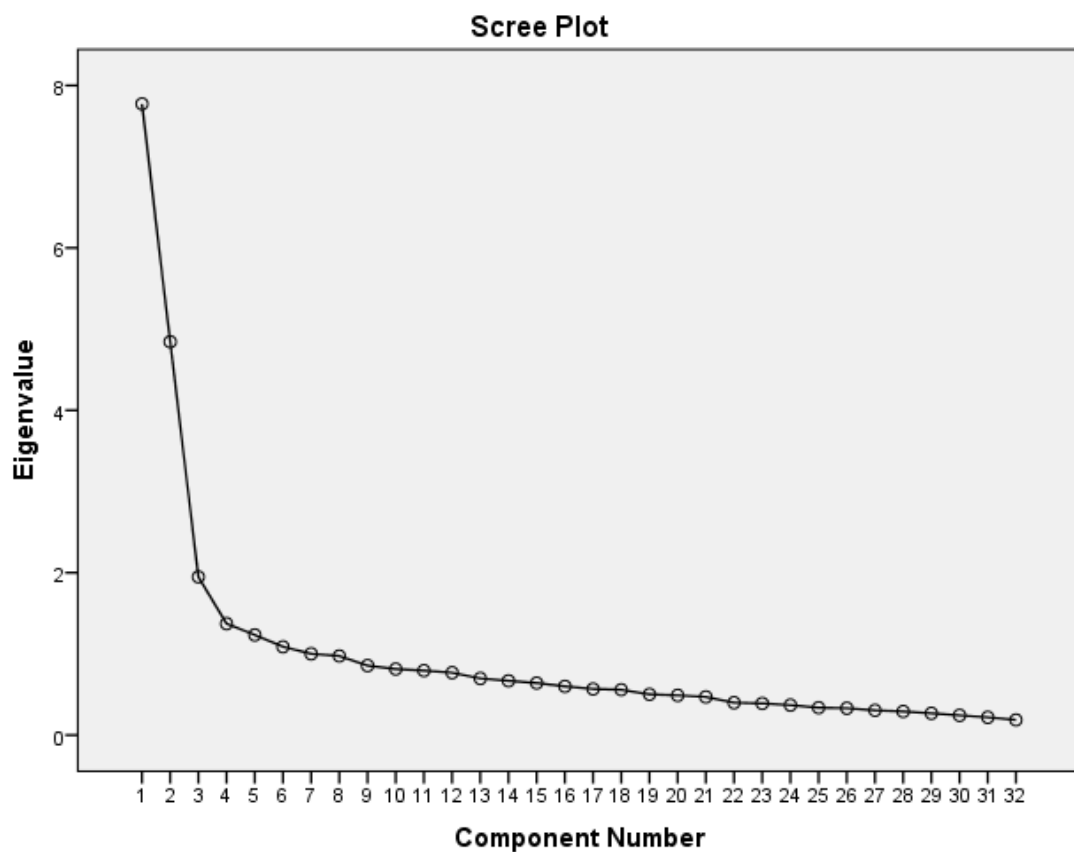
Πίνακας 13: Ανάλυση παραγόντων για το σύνολο των ερωτημάτων PSQ με την μέθοδο των κυρίων συνιστωσών και μετά από ορθογώνια περιστροφή των αξόνων

Component	Total Variance Explained					
	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	7,77	24,29	24,29	7,77	24,29	24,29
2	4,84	15,13	39,43	4,84	15,13	39,43
3	1,94	6,08	45,51	1,94	6,08	45,51
4	1,37	4,28	49,80	1,37	4,28	49,80
5	1,23	3,85	53,66	1,23	3,85	53,66
6	1,08	3,39	57,06	1,08	3,39	57,06
7	1,00	3,12	60,19	1,00	3,12	60,19
8	,974	3,04	63,23			
9	,856	2,67	65,90			
10	,813	2,54	68,45			
11	,794	2,48	70,93			
12	,768	2,40	73,33			
13	,697	2,17	75,51			
14	,669	2,09	77,60			
15	,641	2,00	79,60			
16	,600	1,87	81,48			
17	,568	1,77	83,25			
18	,558	1,74	85,00			
19	,502	1,56	86,57			

20	,490	1,53	88,10		
21	,470	1,46	89,56		
22	,399	1,24	90,81		
23	,390	1,22	92,03		
24	,369	1,15	93,18		
25	,337	1,05	94,24		
26	,331	1,03	95,27		
27	,304	,950	96,22		
28	,291	,910	97,13		
29	,268	,838	97,97		
30	,243	,760	98,73		
31	,219	,683	99,41		
32	,187	,584	100,00		

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Σχήμα 1: Δενδρόγραμμα παραγόντων PSQ μετά από ορθόγωνη περιστροφή των αξόνων.

Με βάση τα αποτελέσματα της ανάλυσης παραγόντων αποφασίσαμε να πάμε σε λύση 3 παραγόντων με βάση το διάγραμμα κρατώντας τους παράγοντες με ιδιοτιμές πάνω από 2.

Πίνακας 14: Φορτίσεις ερωτημάτων PSQ ανά παράγοντα.

Component Matrix^a

	Component		
	Υποστηρικτικός	Αυταρχικός	Επιτρεπτικός
ΕΡΩΤΗΜΑ 1	,698		
ΕΡΩΤΗΜΑ 2	,687		
ΕΡΩΤΗΜΑ 3	,631		
ΕΡΩΤΗΜΑ 4	,687		
ΕΡΩΤΗΜΑ 5	,712		
ΕΡΩΤΗΜΑ 6	,614		
ΕΡΩΤΗΜΑ 7	,764		
ΕΡΩΤΗΜΑ 8	,591		
ΕΡΩΤΗΜΑ 9	,603		
ΕΡΩΤΗΜΑ 10	,720		
ΕΡΩΤΗΜΑ 11	,764		
ΕΡΩΤΗΜΑ 12	,581		
ΕΡΩΤΗΜΑ 13	,697		
ΕΡΩΤΗΜΑ 14		,536	
ΕΡΩΤΗΜΑ 15		,429	
ΕΡΩΤΗΜΑ 16		,585	
ΕΡΩΤΗΜΑ 17		,543	
ΕΡΩΤΗΜΑ 18		,384	
ΕΡΩΤΗΜΑ 19		,631	
ΕΡΩΤΗΜΑ 20		,525	
ΕΡΩΤΗΜΑ 21		,435	
ΕΡΩΤΗΜΑ 22		,578	
ΕΡΩΤΗΜΑ 23		,571	
ΕΡΩΤΗΜΑ 24		,669	
ΕΡΩΤΗΜΑ 25		,620	
ΕΡΩΤΗΜΑ 26		,612	
ΕΡΩΤΗΜΑ 27			,576
ΕΡΩΤΗΜΑ 28			,764
ΕΡΩΤΗΜΑ 29			,634
ΕΡΩΤΗΜΑ 30			,480
ΕΡΩΤΗΜΑ 31	,341		
ΕΡΩΤΗΜΑ 32	,649		

Extraction Method: Principal Component Analysis.

a. 3 components extracted.

Με βάση τα αποτελέσματα φαίνεται να επιβεβαιώνεται η ύπαρξη τριών παραγόντων που αντιστοιχούν στα γονεϊκά στυλ του υποστηρικτικού, του αυταρχικού και του επιτρεπτικού γονέα με όλες τις ερωτήσεις να έχουν μονή φόρτιση σε ένα συγκεκριμένο παράγοντα. Συγκεκριμένα στον παράγοντα 1 (υποστηρικτικός τύπος γονέα) φορτίζουν οι ερωτήσεις 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 31, 32 στον παράγοντα 2 (αυταρχικός τύπος γονέα) φορτίζουν οι ερωτήσεις 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26 τέλος στον παράγοντα 3 (επιτρεπτικός τύπος γονέα) φορτίζουν οι ερωτήσεις 27, 28, 29, 30.

4. Συζήτηση

Στόχος αυτής της έρευνας ήταν η προσαρμογή του ερωτηματολογίου Parenting Style Questionnaire (PSQ) που μετρά τους τύπους γονέων και η στάθμισή του στον ελληνικό πληθυσμό. Πρόκειται για μία διαδικασία γλωσσικής αντιστοίχισης και πολιτισμικής μεταφοράς του ερωτηματολογίου, καθώς επίσης προϋποθέτει και μια σειρά στατιστικών μεθόδων.

Για την αξιολόγηση της αξιοπιστίας του PSQ χρησιμοποιήσαμε το δείκτη εσωτερικής συνέπειας Cronbach alpha, που έδειξε ικανοποιητικά αποτελέσματα.

Ακόμη υλοποιήσαμε ανάλυση ερωτημάτων στο σύνολο των ερωτημάτων τόσο για τον πατρικό όσο και για το μητρικό τύπο γονέα. Στόχος μας ήταν να δούμε αν ανά ερώτημα υπήρχε ικανοποιητική διασπορά. Από τα αποτελέσματα φαίνεται ότι η διασπορά κυμάνθηκε σε φυσιολογικά για τη στάθμιση επίπεδα (variance 0,65-1,548) με αποτέλεσμα την αποφυγή πολώσεων.

Χρησιμοποιώντας σαν κριτήρια το φύλο και την ηλικία υλοποιήσαμε ανάλυση διακύμανσης (φύλο) και ανάλυση συνάφειας (ηλικία) προκειμένου να παρέχουμε ενδείξεις εγκυρότητας κριτηρίου.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα φαίνεται να υπάρχει μερική επιβεβαίωση της εγκυρότητας κριτηρίου. Συγκεκριμένα η ηλικία δεν φαίνεται να διαδραματίζει ρόλο στο δείγμα μας καθώς όλες οι ηλικίες εμφανίζουν ποικίλα είδη γονεϊκότητας. Το συγκεκριμένο αποτέλεσμα πιθανόν να οφείλεται στο ότι ο τύπος γονέα φαίνεται να επηρεάζεται περισσότερο από την προσωπικότητα του γονέα και όχι τόσο από την ηλικία του. Το φύλο όμως φαίνεται να επηρεάζει τα είδη γονεϊκότητας. Συγκεκριμένα στο δείγμα μας οι πατέρες εμφανίζονται πιο υποστηρικτικοί σε σχέση με τις μητέρες,

ενώ βιβλιογραφικά φαίνεται να ισχύει το αντίθετο. Ίσως πλέον να έχουν αλλάξει τα δεδομένα που ήθελαν τη μητέρα πιο υποστηρικτική απέναντι στο παιδί. Στις μέρες μας οι πατέρες φαίνεται να έχουν ενεργό ρόλο στη διαπαιδαγώγηση των παιδιών. Όσον αφορά το βαθμό αυταρχικότητας σύμφωνα με τη βιβλιογραφία φαίνεται ότι οι πατέρες εμφανίζονται περισσότερο αυταρχικοί σε σχέση με τις μητέρες. Στο δείγμα μας αυτό δεν επιβεβαιώνεται καθώς φαίνεται η ύπαρξη όμοιου βαθμού αυταρχικότητας και στα δυο φύλα. Ο τρόπος συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου (δηλαδή ότι ο συμμετέχων στην έρευνα απαντούσε στην κάθε ερώτηση για τον εαυτό του και κατ' εκτίμηση και για το σύντροφό του -διπλή συμπλήρωση) πιθανόν να εξηγεί το αποτέλεσμα αυτό.

Για να εξετάσουμε την εγκυρότητα της κλίμακας με κριτήριο τα στοιχεία προσωπικότητας υλοποιήσαμε ανάλυση συνάφειας. Όσον αφορά τα στοιχεία προσωπικότητας ο παράγοντας που φαίνεται να επηρεάζει τα γονεϊκά στυλ είναι ο νευρωτισμός ο οποίος σχετίζεται θετικά με τον αυταρχικό τύπο και αρνητικά με τον υποστηρικτικό τύπο γονέα γεγονός που υποστηρίζεται και βιβλιογραφικά. Ακόμη, η ευσυνειδησία σαν παράγοντας προσωπικότητας σχετίζεται αρνητικά με τον επιτρεπτικό τύπο γονέα ο οποίος πολλές φορές εμφανίζεται αδιάφορος με αποτέλεσμα να μη θέτει όρια στη συμπεριφορά του παιδιού.²⁶ Τέλος ο παράγοντας συγκαταβατικότητα σχετίζεται αρνητικά και με τον αυταρχικό και τον επιτρεπτικό τύπο γονέα παρά τα διαφορετικά χαρακτηριστικά των δύο τύπων.

Όσον αφορά την ύπαρξη στρες τα αποτελέσματα έδειξαν ότι αυτή σχετίζεται θετικά με τον αυταρχικό και τον επιτρεπτικό τύπο γονέα και αρνητικά με τον υποστηρικτικό τύπο γονέα. Πρακτικά αυτό σημαίνει ότι όσο λιγότερο στρες νιώθει ο γονέας τόσο πιο υποστηρικτικός είναι, ίσως όμως να ισχύει και το αντίστροφο δηλαδή ο γονέας που είναι υποστηρικτικός λόγω εμπιστοσύνης στο παιδί του πιθανόν να βιώνει λιγότερο στρες. Αντιστρόφως το αυξημένο στρες σχετίζεται με τον αυταρχικό τύπο γονέα ενώ η έλλειψη στρες σχετίζεται με ταυτόχρονη απουσία αυταρχικότητας από το γονεϊκό στυλ. Ενδεχομένως όσο πιο στρεσαρισμένος είναι ο γονέας με το μέλλον του παιδιού του να γίνεται πιο αυταρχικός και αντίστροφα. Τα παραπάνω επιβεβαιώνονται και από τη βιβλιογραφία, καθώς η παρουσία έντονου στρες στους γονείς μπορεί να τους οδηγήσει στην υιοθέτηση αυταρχικών συμπεριφορών απέναντι στα παιδιά τους, επιλογή που μπορεί να έχει ιδιαίτερα αρνητικές συνέπειες.³² Ακόμη το αυξημένο στρες σχετίζεται θετικά και με τον επιτρεπτικό τύπο γονέα. Αυτό ίσως εξηγείται καθώς όσο πιο επιτρεπτικός γίνεται, αδυνατεί να θέσει όρια με αποτέλεσμα

να εμφανίζει υψηλά επίπεδα στρες. Τέλος η παραγοντική ανάλυση επιβεβαιώνει την ύπαρξη 3 παραγόντων που αντιστοιχούν στα γονεϊκά στυλ.

Το Parenting Style Questionnaire είναι ένα εργαλείο που μετρά τους τύπους γονέων, το οποίο προτείνεται ως ένα σημαντικό και χρήσιμο εργαλείο. Οι τύποι γονέων φαίνεται να διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη και διαμόρφωση της προσωπικότητας του παιδιού τόσο στην παιδική του ηλικία όσο και στην ενήλικη ζωή του. Η μετάφραση και στάθμισή του εν λόγω ερωτηματολογίου στον Ελληνικό πληθυσμό, ίσως μπορούν να αποτελέσουν τη βάση για νέες έρευνες. Σε μελλοντικές έρευνες για τους τύπους γονέων χρήσιμο θα ήταν να ελεγχθούν και άλλοι παράγοντες όπως η οικονομική κρίση και η ανεργία. Ακόμη προτείνεται η διερεύνηση πιθανής κληρονομικότητας του γονεϊκού τύπου. Όσον αφορά στην έρευνά μας το μικρό δείγμα, καθώς και η επιλογή του από μια μόνο περιοχή (Ν. Αττικής) δεν μας επιτρέπει γενίκευση των αποτελεσμάτων. Ας ελπίσουμε πως η παρούσα έρευνα, παρά τους περιορισμούς της, θα αποτελέσει χρήσιμο εργαλείο και σε άλλες μελέτες.

Περίληψη

Η γονεϊκότητα αποτελεί εκείνη την κατάσταση κατά την οποία οι γονείς συνεισφέρουν στη διαμόρφωση και στην ανάπτυξη του παιδιού. Σκοπός αυτής της έρευνας είναι η μετάφραση και η στάθμιση στον ελληνικό πληθυσμό του ερωτηματολογίου Parenting Style Questionnaire που μετρά τους γονεϊκούς τύπους. Για τη στάθμιση του ερωτηματολογίου συμπληρώθηκαν 330 ερωτηματολόγια από γονείς στο Νομό Αττικής. Το δείγμα περιελάμβανε 127 άνδρες και 203 γυναίκες. Η μέση ηλικία τους ήταν τα 47 έτη και η τυπική απόκλιση $SD=8,076$. Η ανάλυση ερωτημάτων έδειξε ικανοποιητική διασπορά των απαντήσεων και απουσία πολώσεων. Με βάση τα αποτελέσματα φαίνεται να υπάρχει αξιοπιστία καθώς ο δείκτης Cronbach alpha στην έρευνά μας είναι $\alpha = 0,814$ όσον αφορά τους πατέρες και $\alpha=0,780$ για τις μητέρες. Τέλος με βάση την διερευνητική παραγοντική ανάλυση το ερωτηματολόγιο φαίνεται να διαθέτει υψηλή εννοιολογική εγκυρότητα και εγκυρότητα αντιπροσωπευτικού περιεχομένου καθώς όλες οι ερωτήσεις φόρτισαν στους 3 πρωτότυπους παράγοντες γονεϊκού στυλ (αυταρχικός, υποστηρικτικός και επιτρεπτικός γονέας) σύμφωνα με την αρχική στάθμιση του.

Λέξεις κλειδιά: Parenting Style Questionnaire, γονεϊκότητα, στάθμιση, αξιοπιστία, εγκυρότητα

Abstract

Parenthood is the state during which parents contribute to the formation and the growth of the child. The purpose of this research is the translation and the weighting of the questionnaire "Parenting Style Questionnaire" that counts the parental types to Greek population. For the weighting of the questionnaire, 330 questionnaires have been filled in from parents in Attica region. The sample contained 127 men and 203 women. Median age was 47 years old and the Standard Deviation $SD=8.076$. The analyzing of the results showed a satisfactory spread as the Cronbach index alpha in our research is $\alpha=0.814$ for fathers and $\alpha=0.780$ for mothers. Finally, based on the exploratory factor analysis, the questionnaire seems to have a high semantic validity of representative content since all questions charged to all 3 original factors of

parental style (bossy, supportive and permissive parent) according to its initial weighting.

Key words: Parenting Style Questionnaire, parenthood, weighting, reliability, validity

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Ruiz, Y. S., Roosa, W. M., & Gonzales, A. N. (2002). Predictors of self-esteem for Mexican American youths: A reexamination of the influence of parenting. *Journal of Family Psychology*, 16(1), 70 – 80.
2. Γεωργίου, Ν. Σ. (2005). Ψυχολογία των οικογενειακών συστημάτων. Αθήνα: Ατραπός. Darling, N. (1999). *Parenting Style and its Correlates*. ERIC Document Reproduction Service No. EDO - PS - 99 - 3.
3. McLeod, J. (2005). *Εισαγωγή στη συμβουλευτική*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
4. Basic Behavioural Science Task Force of the National Advisory Mental Health Council (1996). *Basic behavioural science research for mental health*. *American Psychologist*, 51, 22 – 28.
5. Darling, N., & Steinberg, L. (1993). Parenting style as context: An integrative model. *Psychological Bulletin*, 113(3), 487 – 496.
6. Baumrind, D. (1967). Child care practices anteceding three patterns of preschool behavior. *Genetic Psychology Monographs*, 75(1), 43-88.
7. Baumrind, D. (1978). Parental disciplinary patterns and social competence in children. *Youth Society*, 9, 239 – 276.
8. Baumrind, D. (1980). New directions in socialization research. *American Psychologist*, 35, 639 – 652.
9. Baumrind, D. (1989). Rearing competent children. In W. Damon (Ed.), *Child development today and tomorrow* (pp. 349 – 378), San Francisco: Jossey – Bass.
10. Baumrind, D. (1991). The influence of parenting style on adolescent competence and substance use. *Journal of Early Adolescence*, 11(1), 56 – 95.
11. Rotter, J. B. (1990). Internal versus external control of reinforcement: A case history of a variable. *American Psychology*, 45, 489-493.
12. Rotter, J. B. (1966). Generalized expectancies for internal versus external control of reinforcement. *Psychological Monographs*, 80 (1), 609.
13. John, Biondo, A. P., & Mac Donald (1971). Internal-external locus of control and response to influence attempts. *Journal of Personality*, 39, 3, 407-419.
14. Crandall, V. C., & Crandall, B. W. (1983). Maternal and childhood behaviors as antecedents of internal-external control perceptions in young adulthood. In H. M. Lefcourt (Ed.), *Research with the locus of control construct: Developments and social problems*, 2, 53- 103. New York: Academic Press.

15. Halpin, G., Halpin, G., & Whiddon, T. (1980). "The Relationship between Perceived Parental Behaviors to Locus of Control and Self-Esteem Among Indian and White Children." *Journal of Social Psychology*, 111, 2, pp. 189-195.
16. Paguio, L. P., Robinson, B. E., Skeen, P., & Deal, J. E. (1987). Relationship between fathers' and mothers' socialization practices and children's locus of control in Brazil, the Philippines, and the United States. *Journal of Genetic Psychology*, 148 (3), 303-313.
17. Schultz, D. P., Schultz, S. E. (2005). *Theories of Personality* (8th ed.). Wadsworth: Thomson.
18. Glasgow, K. L., Dornbusch, S. M., Troyer, L., Steinberg, L., & Ritter, P. L. (1997). Parenting styles, adolescents' attributions, and educational outcomes in nine heterogeneous high schools. *Child Development*, 68(3) 507-529.
19. Steinberg, L. (2001). We know some things: Parent-adolescent relationships in retrospect and prospect. *Journal of Research on Adolescence*, 11, 1 – 19.
20. Kaufmann, D., Gesten, E., Santa-Lucia, R. C., Salcedo, O., Gobiuff-Rendina, G., & Gadd, R. (2000). The relationship between parenting style and children's adjustment: The parents' perspective. *Journal of Child and Family Studies*, 9(2), 231-245.
21. Oliver, P. H., Guerin, D. W., & Coffman, J. K. (2009). Big five parental personality traits, parenting behaviors, and adolescent behavior problems: A mediation model. *Personality and Individual Differences*, 47, 631-636.
22. Querido, J. G., Warner, T. D., & Eyberg, S. M. (2002). Parenting styles and children behavior in African American families of preschool children. *Journal of Clinical Child Psychology*, 31(2), 272-277.
23. Baumrind, D. (1971). Current patterns of parental authority. *Developmental Psychology Monograph*, 4(1, part 2), 1 – 103.
24. Μαριδάκη – Κασσωτάκη, Α. (2009). Τυπολογία του Έλληνα πατέρα με βάση τον τρόπο διαπαιδαγώγησης των παιδιών του: Προσαρμογή και στάθμιση του ερωτηματολογίου: "Parenting Styles and Dimensions Questionnaire (PSDQ)". *Επιστήμες Αγωγής*, 4, 8 –23.
25. Felson, B. R., & Zielinski, A. M., (1989). Children's self-esteem and parental support. *Journal of Marriage and the Family*, 51, 727 – 735.
26. Maccoby, E. E., & Martin, J. A. (1983). Socialization in the context of the family: Parent-child interaction. In P. H. Mussen & E. M. Hetherington, *Handbook of child*

psychology: Vol. 4. Socialization, personality, and social development (4th ed.). New York: Wiley.

27. Volling, B. L., & Belsky, J. (1991). Multiple determinants of father involvement during infancy in dual-earner and single-earner families. *Journal of Marriage and the Family*, 53, 461 – 474.
28. Winsler, A., Madigan, A. L., & Aquilino, S. A. (2005). Correspondence between maternal and paternal parenting styles in early childhood. *Early Childhood Research Quarterly*, 20, 1-12.
29. Metsapelto, R. L., & Pulkkinen L. (2003). Personality traits and parenting: Neuroticism, extraversion, and openness to experience as discriminative factors. *European Journal of Personality*, 17, 59-78.
30. Oliver, P. H., Guerin, D. W., & Coffman, J. K. (2009). Big five parental personality traits, parenting behaviors, and adolescent behavior problems: A mediation model. *Personality and Individual Differences*, 47, 631-636.
31. Chao, R. K. (2001). Extending research on the consequences of parenting style for Chinese Americans and European Americans. *Child Development*, 72, 1832 – 1843
32. Steele, C. M., Spencer, S. J., & Aronson, J. (2002). Contending with images of one's group: the psychology of stereotype and social identity threat. In M. Zanna (Ed.), *Advances in Experimental Social Psychology*. San Diego: Academic Press.
33. Aunola, K., Stattin, H., & Nurmi, J. E. (2000). Parenting styles and adolescents' achievement strategies. *Journal of Adolescence*, 23, 205-222.
34. Robinson, C., Mandleco, B., Olsen, S. F., & Hart, C. H. (1995). Authoritative, authoritarian, and permissive parenting practices: Development of a new measure. *Psychological Reports*, 77, 819-830.
35. Cohen S., Kamarck T., Mermelstein R.A. (1983). A global measure of perceived stress. *J Health Soc. Behav.* 24:385-396.
36. Andreou E., Alexopoulos C. E., Lionis C., Varvogli L., Gnardellis C., Chroussos G.P., Darviri C. (2011). Perceived Stress Scale: Reliability and Validity Study in Greece. *Int. J. Environ. Res. Public Health.* 8: 3287-3298.
37. John, O. P., Donahue, E. M., & Kentle, R. L. (1991). The Big Five Inventory-- Versions 4a and 54. Berkeley, CA: University of California, Berkeley, Institute of Personality and Social Research.